

תנ"ך

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(16x3)	—	48 נקודות
פרק שני	—	(16x2)	—	32 נקודות
פרק שלישי (חובה)	—	(20x1)	—	20 נקודות
סך הכול	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.

(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – שייכות וזרות (48 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 1-4 (לכל שאלה – 16 נקודות).

1. קרא יהושע, פרק ט'.

א. קרא גם דברים, פרק כ', פסוקים י'-י"ח.

קרא את דברי ש' אחיטוב שלפניך.

"עמוד התווך של הסיפור על הגבעונים ותרמיתם הוא טענתם שבאו מארץ רחוקה".

(ש' אחיטוב, יהושע, מקרא לישראל, עם עובד והוצאת הספרים ע"ש י"ל מאגנס,

האוניברסיטה העברית, 1995, עמ' 153)

הסבר כיצד אפשר לבסס את דברי אחיטוב על הכתוב בדברים, פרק כ', פסוקים י'-י"ח.

בסס את דבריך על הכתוב. (8 נקודות)

ב. קרא גם שמואל ב, פרק כ"א, פסוקים א'-ו'.

(1) על פי פסוקים אלה, הסבר מה אפשר ללמוד על המעמד החברתי ועל האמונה הדתית של הגבעונים, שעריהם

נותרו כמובלעת בנחלת שבט בנימין. (4 נקודות)

(2) מהו הקשר בין מעמדם החברתי של הגבעונים ובין אמונתם הדתית? (4 נקודות)

2. קרא שופטים, פרק י"ד.

א. קרא את דברי י' אמית שלפניך.

"שמשון הוא גיבור יצרי בעל כוחות על-טבעיים, הפועל ממניעים אישיים".

(י' אמית, שופטים, מקרא לישראל, עם עובד והוצאת הספרים ע"ש י"ל מאגנס,

האוניברסיטה העברית, 1999, עמ' 228)

(1) הבא מן הפרק ראיה לכל אחד משלושת המאפיינים של שמשון, כפי שקבעה אמית. הסבר את דבריך.

(6 נקודות)

(2) בדבריה על הפרק כותבת אמית:

"שורה של הצקות לפלשתים תופסת את מקום מלחמת הישועה".

(שם, עמ' 232)

תאר את הקושי העולה מדרך הפעולה של שמשון, והסבר כיצד הכתוב בפרק פותר קושי זה. בסס את דבריך על

הכתוב.

(4 נקודות)

ב. הבא מן הפרק שלוש ראיות המלמדות על המורכבות בזהות ובשייכות הלאומית של שמשון. הסבר את דבריך.

(6 נקודות)

3. קרא עזרא, פרק ט'.

- א. (1) הסבר מדוע עזרא מכנה את הנישואין המתוארים בפרק זה "מעל", מי הם המשתתפים במעל זה, ומהי הסכנה בנישואין אלה לדעת עזרא.
- בסס את דבריך על הכתוב. (6 נקודות)
- (2) יש הטוענים כי נישואים כאלה התקיימו בתקופת עזרא מכיוון שהיו אנשים שפירשו את האיסור בתורה הנוגע לנישואים באופן שונה מעזרא.
- הסבר מהי הפרשנות של אנשים אלה לאיסור, וכיצד פירוט שמות העמים בפסוק א' יכול לתמוך בפרשנות זו. (4 נקודות)

ב. קרא את דברי ד' פרידמן שלפניך.

"כלל נוסף שנקבע הוא שבכל הנוגע ל'זהות היהודית' הולכים הילדים אחר האם. אף זה שינוי דרסטי במחשבת הימים ההם".

(ד' פרידמן, הרצחת וגם ירשת? משפט, מוסר וחברה בסיפורי המקרא, הוצאת דביר, 2000, עמ' 388-389)

תאר את המצב המדיני ביהודה בימי עזרא, והסבר כיצד מצב מדיני זה תרם לקביעת הכלל שפרידמן מציין בדבריו. (6 נקודות)

4. קרא אסתר, פרק ג', פסוקים א'-י"א.

- א. (1) הסבר מדוע הסירוב של מרדכי להשתחוות להמן חמור בעיני עבדי המלך, ומדוע המוצא של מרדכי מחמיר את הסירוב שלו עוד יותר. בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)
- (2) הסבר שלוש סיבות לשנאת המן את העם היהודי, והסבר את ההצעה שהמן מציע למלך. (6 נקודות)
- ב. יש חוקרים החושבים שהשנה הנזכרת בפסוק ז' היא שנת 475 לפנה"ס, כ-65 שנה לאחר הצהרת כורש. האם לדעתך בפסוקים א'-י"א באה לידי ביטוי ביקורת על היהודים שנשארו בפרס לאחר הצהרת כורש, או תמיכה בהם? נמק את דבריך. (6 נקודות)

פרק שני — מנהיגות במבחן (32 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 5-7 (לכל שאלה — 16 נקודות).

5. קרא **מלכים א**, פרק א', פסוקים ה'-ל"א.

השאלה "מי ישב על כסא אדני המלך אחריו" (פסוק כ') מניעה את העלילה בקטע זה.

א. (1) על פי קטע זה, הסבר מדוע היה אדניה זכאי למלוך, ומדוע היה שלמה זכאי למלוך. (6 נקודות)

(2) הסבר מה היה פסול בניסיון של אדניה לתפוס את המלוכה. בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)

ב. לדעתך, למי הייתה ההשפעה הרבה ביותר על ההחלטה מי יירש את דוד — לנתן, לדוד או לבת שבע? נמק את תשובתך

ובסס אותה על הכתוב. (6 נקודות)

6. קרא **מלכים א**, פרק ג', פסוקים ט"ז-כ"ח.

א. (1) הסבר על פי הכתוב, מדוע לא היו עדים במשפט, וציין מהי הסכנה בפסק הדין שהתקבל במשפט ללא עדים.

(3 נקודות)

(2) קרא את דברי ב' דון־יחיא שלפניך.

"גרסת [האם] התובעת מבוססת על שתי השערות [...] משמע שאין כאן אפילו עדות ראייה".

(ב' דון־יחיא, "משפט שלמה כדגם לחשיפת האמת העובדתית", **פרשת מקץ**,

גיליון 102, תשס"ג, בתוך: אתר דעת, <http://www.daat.ac.il/mishpat-ivri/skirot/102.2.htm>)

על פי פסוקים ט"ז-כ"ב, הסבר את שתי ההשערות של האם התובעת ואת הקביעה של דון־יחיא ש"אין כאן אפילו

עדות ראייה".

בסס את דבריך על הכתוב. (5 נקודות)

ב. (1) הסבר כיצד הצעת שלמה הייתה אמורה לחשוף את האם האמיתית. (2 נקודות)

(2) קרא את קטע המדרש שלפניך.

"אמר רבי יהודה בר' עילאי אילו הייתי שם, פיקרין [חבל] הייתי נותן על צווארו. לא די לאחד שמת אלא עוד

לשני היה גוזר. כיוון שראו סנקליטין [יועצים] שלו התחילו אומרים 'אי לך ארץ שמלכך נער' [...] בת קול יצאת

ואמרה היא אימו".

(**מדרש תהלים**, ע"ב)

מהי הביקורת המשתמעת מן המדרש כלפי שלמה? לדעתך, האם הביקורת של המדרש כלפי שלמה מוצדקת?

נמק את דבריך ובסס אותם על הכתוב. (6 נקודות)

7. קרא מלכים א, פרק י"ב, פסוקים א'-כ'.

א. (1) לשימוש במילים מן השורש ע-ב-ד בפסוקים ד'-ז' יש תפקיד מרכזי בהבנת הסיפור.

על פי כל אחת מן ההופעות של שורש זה בפסוק ד', מה הייתה המטרה של העם בפנייתו לרחבעם?

על פי ההופעות של שורש זה בפסוק ז', כיצד הייתה היענות חיובית לפניית העם פועלת לטובת רחבעם? הסבר

את דבריך. (4 נקודות)

(2) המפגש של רחבעם עם כל ישראל בשכם גרם לו להרגיש מאוים. הסבר שתי סיבות אפשריות לכך. (4 נקודות)

ב. (1) נראה כי רחבעם פעל ביהירות והיה מנותק מן העם. הסבר כיצד באים לידי ביטוי היהירות של רחבעם

והניתוק שלו מן העם. בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)

(2) הסבר מהי הסיבתיות הכפולה הבאה לידי ביטוי בתיאור פילוג הממלכה בפרק זה. (4 נקודות)

פרק שלישי — מנהיגות פוגשת זהות (20 נקודות)

ענה על שאלה 8 (חובה).

8. קרא שופטים, פרק ט', פסוקים א'-כ"א.

א. קרא פסוקים א'-ו' ואת דברי י' אמית שלפניך.

"אבימלך מתואר כמי שהתמלך מיוזמתו, בגלל יצר השררה שלו, שהשתלב בשיקולים ובצרכים של בעלי שכם".

(י' אמית, שופטים, מקרא לישראל, עם עובד והוצאת הספרים ע"ש י"ל מאגנס,

האוניברסיטה העברית, 1999, עמ' 163)

בסס על הכתוב את שלושת חלקי הטענה המודגשים בקו, והסבר את הביקורת כלפי אבימלך הבאה לידי ביטוי

בכל אחד מחלקי הטענה. (12 נקודות)

ב. קרא פסוקים ד'-כ"א.

(1) במשל יותם באה לידי ביטוי התנגדות למלוכה. הסבר קביעה זו ובסס אותה על הכתוב. (4 נקודות)

(2) בנמשל באה לידי ביטוי התנגדות למלוכה אבימלך. הסבר קביעה זו ובסס אותה על הכתוב. (4 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך